

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU19

Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material och förslag till ändringar i bl.a. lagen om rättspsykiatrisk undersökning och offentlighets- och sekretesslagen.

Förslagen innebär att det skapas tydliga rättsliga förutsättningar för Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material, att underlaget för rättspsykiatriska undersökningar och s.k. paragraf 7-intyg förbättras samt att säkerheten i den rättspsykiatriska verksamheten stärks.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns tre reservationer (V).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:82 Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material	6
Reservationer	16
1. Utlämnande av humanbiologiskt material, punkt 1 (V)	16
2. Utlämnande av uppgifter för rättspsykiatrisk undersökning, punkt 2 (V)	17
3. Ny utredning om utlämnande av humanbiologiskt material från Rättsmedicinalverket, punkt 4 (V)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Följdmotionen	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	20
<i>Bilaga 3</i>	
Reservantens lagförslag	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utlämnande av humanbiologiskt material

Riksdagen antar 8 och 9 §§ regeringens förslag till lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:82 punkt 1 i denna del och avslår motion

2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

2. Utlämnande av uppgifter för rättspsykiatrisk undersökning

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning i de delar det avser 14 a §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:82 punkt 2 i denna del och avslår motion

2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 2 (V)

3. Regeringens lagförslag i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material,

2. lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

3. lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.,

4. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

5. lag om ändring i biobankslagen (2023:38)

i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:82 punkterna 1, 2, båda i denna del, och 3–5.

4. Ny utredning om utlämnande av humanbiologiskt material från Rättsmedicinalverket

Riksdagen avslår motion

2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (V)

Stockholm den 4 maj 2023

På justitieutskottets vägnar

Adam Marttinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Adam Marttinen (SD), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Mattias Vepsä (S), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Juno Blom (L), Mats Arkhem (SD), Lars Isacsson (S), Lars Andersson (SD) och Malte Roos (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2022/23:82 Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material. Förslagen syftar till att skapa tydliga rättsliga förutsättningar för Rättsmedicinalverkets hantering av material från den mänskliga kroppen och därmed stärka skyddet för människors integritet. Regeringen lämnar också förslag som syftar till att förbättra underlaget för rättspsykiatriska undersökningar och s.k. paragraf 7-intyg och att stärka säkerheten i den rättspsykiatriska verksamheten.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar. Förslagen syftar till att skapa tydliga rättsliga förutsättningar för Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material, att förbättra underlaget för rättspsykiatriska undersökningar och s.k. paragraf 7-intyg samt att stärka säkerheten i den rättspsykiatriska verksamheten.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på delar av propositionen och om att en utredning ska se över vissa frågor om utlämnande av humanbiologiskt material från Rättsmedicinalverket.

Jämför reservation 1 (V), 2 (V) och 3 (V).

Propositionen

Ny lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material

Hos Rättsmedicinalverket förekommer stora mängder material från den mänskliga kroppen. Regeringen konstaterar att materialet är centralt för Rättsmedicinalverkets verksamhet och att det finns lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som ger stöd för en betydande del av myndighetens hantering av humanbiologiskt material. Det handlar framför allt om regler som ger myndigheten rätt att för vissa ändamål ta, ta emot och undersöka prover av humanbiologiskt material. Regleringen är dock inte heltäckande. Det saknas i stor utsträckning bestämmelser om bevarande, utlämnande och förstöring av humanbiologiskt material. Det finns inte heller några bestämmelser som uttryckligen reglerar när material som finns hos Rättsmedicinalverket får hanteras för nya ändamål.

Regeringen anför att det är angeläget att hanteringen är reglerad på ett sådant sätt att verksamheten kan bedrivas effektivt. Samtidigt måste det beaktas att humanbiologiskt material kan innehålla integritetskänslig information, t.ex. genetisk information om ärftliga sjukdomar. Även bortsett från vilken information som kan utvinnas från materialet anser regeringen att hanteringen som sådan får betraktas som integritetskänslig. Det gäller oavsett om materialet härrör från en levande eller avliden människa. Detta ställer enligt regeringen stora krav på att humanbiologiskt material hanteras korrekt och inte får större spridning än nödvändigt. Regleringen av hanteringen bör vara så heltäckande som möjligt och ge ett starkt skydd för enskildas

personliga integritet. Regeringen anser därför att det bör införas en särskild lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material.

Den nya lagen ska gälla vid hantering i form av bevarande, utlämnande och förstöring av humanbiologiskt material i Rättsmedicinalverkets verksamhet. Det föreslås att Rättsmedicinalverket utöver sådan hantering också ska få undersöka humanbiologiskt material för vissa särskilda ändamål. Det som föreskrivs om humanbiologiskt material i lagen ska även gälla material som undersöks för att fastställa om det är humanbiologiskt eller inte. Med humanbiologiskt material ska avses mänskligt biologiskt material som har tagits från en levande eller avliden människa eller ett foster. Det ska i den nya lagen upplysas om att det i andra författningar finns bestämmelser om när Rättsmedicinalverket får ta, ta emot och undersöka prover av humanbiologiskt material. Biobankslagen ska inte tillämpas på humanbiologiskt material som omfattas av den nya lagen.

Utlämnande av humanbiologiskt material

Regeringen konstaterar att Rättsmedicinalverket relativt ofta får förfrågningar från olika aktörer som vill ta del av humanbiologiskt material som finns hos myndigheten. Det kan t.ex. handla om önskemål från forskare eller från hälso- och sjukvården. Det förekommer också att en anhörig till en avliden person vill att material som härrör från den avlidne ska lämnas ut för begravningsändamål. I många fall finns det inte någon författningsreglering som ger ledning för hur en begäran om utlämnande ska hanteras. Regeringen anför att ett utlämnande av humanbiologiskt material kan leda till att materialet får större spridning än vad som annars hade varit fallet, vilket är negativt från integritetssynpunkt. Samtidigt kan ett utlämnande i vissa fall vara motiverat för att tillgodose viktiga allmänna eller enskilda intressen. Frågan om i vilka situationer Rättsmedicinalverket ska få lämna ut humanbiologiskt material föreslår regeringen ska regleras i den nya lagen. En utgångspunkt bör enligt regeringen vara att humanbiologiskt material ska få lämnas ut endast om det finns rättsligt stöd för det. Vidare anføres att humanbiologiskt material bör få lämnas ut endast om de intressen som utlämnandet ska tillgodose väger tyngre än intresset av att begränsa spridningen av materialet.

Rättsmedicinalverket ska enligt regeringens förslag få lämna ut humanbiologiskt material endast

- om det följer av en annan lag eller en förordning
- på begäran av en allmän domstol, en åklagare, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen
- för en undersökning inom hälso- och sjukvården avseende en avliden person som är eller har varit föremål för en rättsmedicinsk undersökning
- för forskning
- för identifiering av en avliden person eller för gravsättning, på begäran av en utländsk myndighet
- om utlämnandet är nödvändigt på grund av fara för en enskilds liv eller allvarlig fara för en enskilds hälsa

- om det annars finns synnerliga skäl.

Rättsmedicinalverkets beslut att lämna ut humanbiologiskt material ska få förenas med villkor.

Beredningskravet enligt 7 kap. 2 § regeringsformen

Lagrådet konstaterar i sitt yttrande att frågan om utlämnande av humanbiologiskt material från Rättsmedicinalverket rör komplexa frågeställningar där tungt vägande intressen står mot varandra och att bl.a. regeringsformens grundläggande bestämmelser om skydd för den personliga integriteten aktualiseras. Lagrådet tillägger att situationerna när utlämnande får ske har utvidgats i lagrådsremissen i förhållande till förslaget i betänkandet. Det handlar bl.a. om att material ska få lämnas ut på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, för andra ändamål än externa undersökningar när det gäller förfrågningar från rättsväsendets myndigheter och om det finns synnerliga skäl. Lagrådet anför att beredningsunderlag för dessa utvidgningar saknas, liksom synpunkter från remissinstanserna som kan motivera de föreslagna utvidkningarna. Lagrådet anser att det är viktigt att värna den personliga integriteten och att frågeställningarna är otillräckligt belysta redan i betänkandet. Förslaget bör, i de delar det har utvidgats i förhållande till utredningens förslag, övervägas ytterligare och behandlas utförligt för att det ska gå att bedöma om avvägningen mellan ändamålet för utlämnandet och skyddet för den personliga integriteten är rimlig. Bäst vore enligt Lagrådet att lyfta ut de delarna av förslaget och bereda dem på vanligt sätt.

Regeringen bemöter Lagrådets synpunkter och anför följande (s. 34).

Som anføres ovan anser regeringen att humanbiologiskt material bör få lämnas ut från Rättsmedicinalverket endast om de intressen som utlämnandet ska tillgodose väger tyngre än intresset av att begränsa spridningen av materialet. Den omständigheten att det nu kommer att krävas författningsstöd för ett sådant utlämnande innebär en förstärkning av skyddet för den personliga integriteten. För att begränsa integritetsriskerna är det angeläget att bestämmelserna inte har ett mer omfattande tillämpningsområde än nödvändigt. Samtidigt bör den nya lagen inte ställa upp onödiga hinder i sådana situationer där rättsväsendets myndigheter har fungerande rutiner för utlämnande av humanbiologiskt material och integritetsriskerna är små. De utvidgningar som regeringen föreslår i förhållande till utredningens förslag föranleds i flera fall av att sådana utlämnanden förekommer redan i dag. Denna hantering beskrivs i betänkandet och varken utredningen eller remissinstanserna har ifrågasatt lämpligheten i hanteringen. Det framstår närmast som ett förbiseende att dessa typer av utlämnanden inte omfattas av utredningens förslag. I förhållande till utredningens redogörelse och förslag innehåller regeringsens förslag endast ett par mindre tillägg. Sammantaget bedömer regeringen att beredningsunderlaget är tillräckligt för tilläggen i förhållande till utredningens förslag och att det inte behövs någon förnyad remittering.

Utlämnande på begäran av en allmän domstol, en åklagare, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen

I propositionen behandlar regeringen förslag som lämnats av Utredningen om dataskydd vid Rättsmedicinalverket (SOU 2017:80). Vad gäller utredningens förslag om att utlämnande ska få ske på begäran av en åklagare eller en allmän domstol anför regeringen följande (s. 35 f.).

Utredningen föreslår att humanbiologiskt material ska få lämnas ut för en extern undersökning på begäran av en åklagare eller en allmän domstol med anledning av en förundersökning eller ett brottmål. Att sådana undersökningar ska kunna genomföras framstår enligt regeringen som mycket angeläget. Regeringen instämmer därför i att material bör få lämnas ut i dessa situationer.

Av utredningens redogörelse framgår att det i dag också förekommer utlämnanden i vissa närliggande situationer som inte omfattas av utredningens förslag till lagtext. Det bör därför övervägas om material i fler fall bör få lämnas ut på begäran av rättsväsendets myndigheter.

Vid undersökningar enligt lagen om rättsintyg i anledning av brott tas prover på de personer som undersöks. Sådana prover lämnas till Polismyndigheten. Rättsintyg kan, förutom under en förundersökning, hämtas in vid utredning om brott enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, dvs. när det gäller brott begångna av den som inte har fyllt femton år. Om utlämnande ska tillåtas i dessa fall kan bestämmelsen därför inte begränsas till förundersökningar och brottmål.

Enligt utredningens förslag ska humanbiologiskt material få lämnas ut på begäran av en åklagare eller allmän domstol. Rättsmedicinalverket ansvarar bl.a. för rättsmedicinsk medverkan på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (2 § 5 förordningen med instruktion för Rättsmedicinalverket). Det framstår inte som ändamålsenligt att kräva att en begäran om utlämnande i sådana fall ska göras av en åklagare eller allmän domstol.

Det kan vidare konstateras att Rättsmedicinalverket ibland undersöker enstaka kvarlevor från människor i form av kropps- eller skelettdelar. Om kvarlevorna kan identifieras lämnas de till Polismyndigheten. Regeringen ser inte skäl att ifrågasätta denna hantering. Eftersom det i sådana fall inte behövs någon ytterligare undersökning av materialet framstår det inte som ändamålsenligt att begränsa bestämmelsen till utlämnande för vissa ändamål.

Utöver de situationer som beskrivs av utredningen förekommer det också att Polismyndigheten behöver få del av humanbiologiskt material för träning av tjänstehundar. Regeringen anser att det finns starka skäl för att Rättsmedicinalverket i dessa situationer ska kunna lämna ut nödvändigt material till Polismyndigheten.

Sammantaget bedömer regeringen att det i de aktuella situationerna finns tungt vägande skäl för att tillåta att humanbiologiskt material lämnas ut från Rättsmedicinalverket. I de allra flesta fall kommer det att vara fråga om material som ursprungligen har lämnats från en annan av rättsväsendets myndigheter till Rättsmedicinalverket. Integritetsriskerna med att material i sådana fall återlämnas till samma myndighet eller till en annan myndighet inom rättsväsendet framstår som begränsade. Det bör också beaktas att den föreslagna regleringen är fakultativ och att Rättsmedicinalverket i varje enskilt fall kan göra en bedömning av lämpligheten i att lämna ut material. Regeringen bedömer att de intressen som utlämnandet tillgodoser i dessa fall väger tyngre än intresset av att begränsa spridningen av materialet.

När det gäller utformningen av bestämmelsen anser regeringen av de skäl som anförs ovan att bestämmelsen inte bör vara begränsad till förundersökningar och brottmål, att material bör få lämnas ut även på begäran av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen och att bestämmelsen inte bör vara begränsad till utlämnande för vissa ändamål. Rättsmedicinalverket bör alltså få lämna ut humanbiologiskt material på begäran av en allmän domstol, en åklagare, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

En ventil för utlämnande i andra situationer

Eftersom Rättsmedicinalverkets verksamhet är mångfacetterad framhåller regeringen att det inte kan uteslutas att det finns ytterligare situationer, utöver de som specificeras, där ett utlämnande skulle vara motiverat. För att myndigheten ska ha möjlighet att hantera sådana situationer på ett ändamålsenligt sätt anser regeringen att det bör införas en ventil som innebär att humanbiologiskt material får lämnas ut även i andra fall än de som särskilt pekas ut. Detta förslag innebär ett tillägg i förhållande till utredningens förslag. Det bör enligt regeringen särskilt noteras att det vid sådana utlämnanden kan vara fråga om att tillgodose angelägna enskilda intressen. Det kan fylla en viktig funktion eftersom övriga bestämmelser om utlämnande främst tillgodoser allmänna intressen. För att minimera integritetsriskerna med en sådan bestämmelse bör det enligt regeringen ställas höga krav för att materialet ska få lämnas ut. Regeringen anser mot denna bakgrund att Rättsmedicinalverket bör få lämna ut humanbiologiskt material om det finns synnerliga skäl för det. Genom en sådan utformning säkerställs att material lämnas ut endast om det är uppenbart att de skäl som motiverar utlämnandet uppväger det integritetsintrång som det innebär att materialet får en ökad spridning.

Förbättrat underlag för rättspsykiatriska undersökningar och paragraf 7-intyg

Bakgrund

En huvuduppgift inom Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska verksamhet är att på uppdrag av domstol undersöka om det finns medicinska förutsättningar att överlämna en misstänkt till rättspsykiatrisk vård eller om den misstänkte har begått brottet under påverkan av en allvarlig psykisk störning. Rättsmedicinalverket genomför rättspsykiatriska undersökningar enligt lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning och lämnar läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. (personutredningslagen), s.k. paragraf 7-intyg.

Regeringen konstaterar att det varje år genomförs ungefär 500 rättspsykiatriska undersökningar. Det rättspsykiatriska utlåtandet baserar sig oftast på en medicinsk-psykiatrisk utredning, en forensisk socialutredning, en psykologutredning och en omvårdnadsutredning. Den misstänkte undersöks av ett utredningsteam som består av en rättspsykiater, en forensisk socialutredare, en psykolog och omvårdnadspersonal. Undersökningen omfattar samtal, observationer och tester. Dessutom kan handlingar och journaler

hämtas in från t.ex. vårdkontakter, Kriminalvården, Migrationsverket och socialtjänsten.

När det finns skäl till det får rätten förordna en läkare att avge ett paragraf 7-intyg. En förutsättning är att åtal har väckts eller annars att den misstänkte har erkänt gärningen eller det finns sannolika skäl för misstanken att han eller hon har begått brottet. Om rätten särskilt anger det i förordnandet, ska intyget omfatta de medicinska förutsättningarna för att överlämna den misstänkte till rättspsykiatrisk vård utan särskild utskrivningsprövning (7 § personutredningslagen). Regeringen uppger att det varje år inhämtas drygt 1 000 paragraf 7-intyg. Undersökningen genomförs av en specialist i rättspsykiatri. Undersökningsläkaren samtalar med den misstänkte personen i ungefär en timme. Läkaren har tillgång till förundersökningen och kan även beställa kopior på den misstänkte personens journaler från t.ex. hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Paragraf 7-intyg inhämtas ofta i syfte att bedöma om det finns anledning att genomföra en rättspsykiatrisk undersökning.

Uppgifter från hälso- och sjukvård och socialtjänst

Regeringen beskriver att det är vanligt att personer som undersöks vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska enheter har haft tidigare kontakter med psykiatri, annan hälso- och sjukvård eller socialtjänst. Uppgifter kan i dag hämtas in från offentligt bedriven hälso- och sjukvård och socialtjänst. När det gäller enskilt bedriven hälso- och sjukvård och socialtjänst saknas emellertid motsvarande uppgiftsskyldighet. Regeringen anser att det inte bör ha någon betydelse om den person som undersöks har förekommit i offentligt eller enskilt bedriven hälso- och sjukvård eller socialtjänst. Regeringen föreslår därför att uppgifter om en misstänkt som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning eller ett paragraf 7-intyg trots tystnadsplikt ska lämnas ut från enskilt bedriven hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Uppgifter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

Regeringen konstaterar att det inom ramen för rättspsykiatriska undersökningar förekommer att Rättsmedicinalverket vänder sig till ett antal olika myndigheter för att få del av uppgifter om den misstänkte. De myndigheter som enligt Rättsmedicinalverket kan ha betydelsefull information är Migrationsverket, Kriminalvården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Totalförsvarets plikt- och prövningsverk. I den utsträckning som uppgifter hos dessa myndigheter avser hälso- och sjukvård eller socialtjänst gäller redan i dag en skyldighet att lämna ut uppgifter. Myndigheterna har också möjlighet att lämna ut uppgifter med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL), om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Regeringen anser att det av rättssäkerhetsskäl är angeläget att rättspsykiatriska undersökningar bygger på ett gediget underlag. Om det saknas

relevanta uppgifter från hälso- och sjukvården och socialtjänsten eller om den misstänkte inte medverkar till undersökningen kan det finnas ett påtagligt behov av kompletterande uppgifter. Det integritetsintrång som kan uppstå om Rättsmedicinalverket får tillgång till uppgifter från vissa utpekade myndigheter framstår enligt regeringen i sammanhanget som förhållandevis begränsat. Regeringen framhåller att uppgifterna omfattas av ett sekretesskydd hos Rättsmedicinalverket och, i den utsträckning som de tas in i ett utlåtande, hos domstol (25 kap. 1 § och 35 kap. 13 § OSL).

Regeringen gör bedömningen att generalklausulen inte är tillräcklig för att säkerställa att Rättsmedicinalverket får del av alla de uppgifter som behövs för rättspsykiatriska undersökningar. Regeringen anser vidare att behovet av uppgifter från de aktuella myndigheterna väger tyngre än det intrång i den personliga integriteten som uppgiftslämnandet kan innebära och att det därför bör införas en uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och prövningsverk.

Provtagning av utredningsskäl

Det är i dag inte tillåtet för Rättsmedicinalverket att av utredningsskäl ta prover på en misstänkt utan dennes samtycke. Regeringen anför att det av rätts-säkerhetsskäl är angeläget att Rättsmedicinalverket har ett tillräckligt underlag för rättspsykiatriska undersökningar och paragraf 7-intyg. En medicinspsykiatrisk undersökning ska i förekommande fall innehålla uppgifter om substansbruk och eventuella medicinska konsekvenser av detta. Ett rättspsykiatriskt utlåtande ska innehålla en sammanfattning av den misstänktes medicinska historik med uppgift om bl.a. den misstänktes beroende av olika substanser. Huruvida den misstänkte är eller har varit påverkad av olika substanser kan också ha betydelse för hur andra observationer vid undersökningen ska tolkas. Vid en rättspsykiatrisk undersökning kan det därför vara viktigt att få veta om en misstänkt är eller har varit påverkad av exempelvis alkohol, narkotika eller vissa läkemedel. Genom sådan kunskap ökar möjligheten att korrekt bedöma den misstänktes psykiska och kroppsliga tillstånd. Motsvarande skäl gör sig även gällande, om än i något lägre grad, vid läkarundersökningar enligt personutredningslagen. Det kan inte förutsättas att den misstänkte frivilligt medverkar till en provtagning. Regeringen anser mot denna bakgrund att det finns ett påtagligt behov av en möjlighet att utan samtycke ta prover på misstänkta av utredningsskäl.

Provtagningarna utgör en form av kroppsbesiktning. Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot sådana påtvingade kroppsliga ingrepp. Detta skydd får endast begränsas genom lag. En sådan begränsning får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (2 kap. 6, 20 och 21 §§ regeringsformen). Regeringen kommer fram till att det är fråga om ett godtagbart ändamål som kan motivera en begränsning av grundlagsskyddet mot påtvingade kroppsliga

ingrepp. Det integritetsintrång som provtagningen innebär får enligt regeringen anses som förhållandevis begränsat i förhållande till betydelsen av den information som kan vinnas.

Stärkt säkerhet i Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska verksamhet

Bakgrund

Regeringen konstaterar att de flesta brottsmisstänkta som befinner sig på Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter är häktade. Det innebär att samma sorts hot mot ordning och säkerhet samt risker för rymningar och fritagningar som på häkten i många fall gör sig gällande på undersökningsenheterna. Till det kommer att misstänkta som tas in på undersökningsenheterna har befarade eller konstaterade psykiska störningar. Även när det gäller personer som inte är frihetsberövade är ordnings- och säkerhetsfrågorna påtagliga. De misstänkta som inte vistas på undersökningsenheterna dygnet runt har möjligheter att försöka ta med sig farliga eller olämpliga föremål till enheterna. Mellan undersökningstillfällena finns risk för att de använder alkohol eller andra berusningsmedel. Regeringen anför att säkerhetsbehoven vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter mot denna bakgrund får anses vara lika stora som inom häktesverksamheten. Genom en lagändring 2014 gjordes häkteslagens bestämmelser om ordning och säkerhet tillämpliga även vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenheter. När det gäller sekretess till skydd för myndigheternas säkerhetsarbete finns det dock vissa skillnader mellan Kriminalvården och Rättsmedicinalverket.

Sekretess i syfte att hindra rymning eller fritagning

Regeringen beskriver att Rättsmedicinalverket bedriver ett aktivt säkerhetsarbete för att förhindra rymningar och fritagningar. En del av arbetet består i att ta fram skriftliga rutiner för hanteringen av transporter och besök. För det fall uppgifter om sådana rutiner röjs kan personer som vill genomföra en rymning eller fritagning anpassa sitt agerande efter myndighetens rutiner. Det kan försvåra säkerhetsarbetet och riskerar att undergräva syftet med de åtgärder som Rättsmedicinalverket vidtar för att förhindra rymningar och fritagningar. Regeringen bedömer att skälen för sekretess väger klart tyngre än intresset av insyn. Mot denna bakgrund anser regeringen att sekretessbestämmelsen i 18 kap. 11 § första stycket OSL om sekretess för uppgift om åtgärd som har till syfte att hindra rymning eller fritagning och som i dag omfattar Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Kriminalvården, bör utvidgas till att omfatta även Rättsmedicinalverket.

Sekretess i syfte att upprätthålla ordningen och säkerheten i verksamheten

Genom en lagändring som trädde i kraft 2018 stärktes sekretesskyddet för uppgifter om åtgärder som syftar till att upprätthålla ordningen och säkerheten

i Kriminalvårdens verksamhet (18 kap. 11 § andra stycket OSL). Regeringen bedömde att det är väsentligt för Kriminalvårdens säkerhetsarbete att uppgifter om åtgärder som har till syfte att upprätthålla ordningen och säkerheten kan hållas hemliga i de fall där ett röjande av uppgifterna skulle motverka syftet med de planerade åtgärderna, se propositionen Några frågor om offentlighet och sekretess (prop. 2016/17:208 s. 31 f.). Regeringen anser att samma skäl gör sig gällande i Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska verksamhet. Uppgifter om åtgärder som har till syfte att upprätthålla ordningen och säkerheten i verksamheten och som behöver skyddas av sekretess kan t.ex. röra myndighetens rutiner för olika typer av kontroller för att förhindra införsel och bruk av narkotika och andra otillåtna föremål. Andra sådana exempel är uppgifter om larmanordningar och säkerhetsrutiner för att förhindra manipulation av teknisk utrustning. Intresset av insyn i Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska verksamhet får visserligen betraktas som förhållandevis stort. Regeringen bedömer trots detta att skälen för sekretess väger tyngre än intresset av insyn. Mot denna bakgrund anser regeringen att sekretessbestämmelsen i 18 kap. 11 § andra stycket OSL bör utvidgas till att omfatta Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska verksamhet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023. Regeringen anser inte att det behövs några övergångsbestämmelser.

Motionen

I kommittémotion 2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) anförs att motionärerna till största delen står bakom regeringens förslag men att de har invändningar när det gäller några av förslagen i regeringens proposition. Reglerna om när utlämnande får ske har i propositionen utvidgats i förhållande till förslaget i betänkandet, och beredningsunderlag för dessa utvidgningar saknas, liksom synpunkter från remissinstanserna som kan motivera de föreslagna utvidgningarna. Motionärerna anser därför att riksdagen ska avslå propositionen vad gäller dels förslaget om att humanbiologiskt material ska få lämnas ut på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen och för andra ändamål än externa undersökningar, dels förslaget om att humanbiologiskt material ska få lämnas ut om det finns synnerliga skäl (yrkande 1).

Enligt motionärerna bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att se över om humanbiologiskt material ska få lämnas ut från Rättsmedicinalverket på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen för andra ändamål än externa undersökningar och om det bör finnas en möjlighet att lämna ut humanbiologiskt material om det finns synnerliga skäl (yrkande 2).

När det gäller förslaget om att uppgifter om en misstänkt som genomgår en rättspsykiatrisk undersökning ska kunna hämtas in från fler myndigheter än i dag anser motionärerna att regeringens förslag är för långtgående – detta särskilt som det redan i dag finns stora möjligheter för myndigheterna att

lämna ut uppgifter med stöd av den s.k. generalklausulen. Motionärerna anser därför att riksdagen ska avslå propositionen i den del som avser förslag om att uppgifter om en misstänkt som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning trots vissa sekretessbestämmelser ska lämnas ut från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och provningsverk (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar de bedömningar som görs i propositionen om behovet att skapa tydliga rättsliga förutsättningar för Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material, att förbättra underlaget för rättspsykiatriska undersökningar och s.k. paragraf 7-intyg samt att stärka säkerheten i den rättspsykiatriska verksamheten.

Regeringens beredning av propositionen såvitt avser bestämmelsen om när humanbiologiskt material ska få lämnas ut i 8 § lagen om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material har ifrågasatts av Lagrådet. Utskottet ser dock inte skäl att vidta ytterligare beredningsåtgärder utan anser att det har ett tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till förslaget. Utskottet anser att förslaget är ändamålsenligt utformat.

När det gäller förslaget att uppgifter om en misstänkt som genomgår rättspsykiatrisk undersökning ska få lämnas ut från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och provningsverk instämmer utskottet i regeringens bedömning att behovet av uppgifter från de aktuella myndigheterna väger tyngre än det intrång i den personliga integriteten som uppgiftslämnandet kan innebära. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas.

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet därmed bakom propositionen och avstyrker motion 2022/23:2366 (V) yrkandena 1 och 3.

Mot bakgrund av att utskottet ställt sig bakom regeringens förslag saknas det anledning för riksdagen att ta initiativ till några sådana åtgärder som motionärerna efterfrågar i motion 2022/23:2366 (V) yrkande 2. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Reservationer

1. Utlämnande av humanbiologiskt material, punkt 1 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till 8 och 9 §§ lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material med den ändringen att bestämmelserna ska ha den lydelse som reservanten föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1 och bifaller delvis proposition 2022/23:82 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att Rättsmedicinalverket ska få lämna ut humanbiologiskt material under vissa förutsättningar som anges i lagen. Lagrådet har kritiserat förslaget i vissa delar och jag instämmer i denna kritik. Frågan om utlämnande av humanbiologiskt material rör komplexa frågeställningar där tungt vägande intressen står mot varandra och där bl.a. regeringsformens grundläggande bestämmelser om skydd för den personliga integriteten aktualiseras. Situationerna när utlämnande får ske enligt propositionen har utvidgats i förhållande till det utredningsförslag som remitterades. Det handlar om förslaget att utlämnande ska få ske på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen för andra ändamål än externa undersökningar och förslaget om en ventil för utlämnande i andra situationer än de som anges särskilt i lagen. Beredningsunderlag för dessa utvidgningar saknas, liksom synpunkter från remissinstanserna som kan motivera de föreslagna utvidgningarna. Jag anser att det är viktigt att värna den personliga integriteten och att frågeställningarna inte blivit tillräckligt belysta under beredningen av lagförslaget. Därför anser jag att riksdagen bör avslå regeringens proposition i de delar som handlar om dels förslaget att humanbiologiskt material ska få lämnas ut på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen och för andra ändamål än externa undersökningar, dels förslaget att humanbiologiskt material ska få lämnas ut om det finns synnerliga skäl.

2. Utlämnande av uppgifter för rättspsykiatrisk undersökning, punkt 2 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning i de delar det avser 14 a §.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 3 och avslår proposition 2022/23:82 punkt 2 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att förslaget att sekretessbelagda uppgifter om en misstänkt ska få lämnas ut till Rättsmedicinalverket från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och provningsverk är alltför långtgående. Jag instämmer i den kritik som har framförts av flera remissinstanser där det bl.a. framhållits att uppgiftsinhämtandet i många fall kommer att innebära att det sker en omfattande kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Det finns också en betydande risk för att uppgifter som inte behövs för den rättspsykiatriska undersökningen, s.k. överskottsinformation, kommer att lämnas över till Rättsmedicinalverket och att kartläggningen därmed blir onödigt omfattande. Det finns dessutom redan i dag finns stora möjligheter för myndigheterna att lämna ut uppgifter med stöd av den s.k. generalklausulen. Mot denna bakgrund anser jag att riksdagen bör avslå regeringens proposition i de delar som handlar om utlämnande av uppgifter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och provningsverk.

3. Ny utredning om utlämnande av humanbiologiskt material från Rättsmedicinalverket, punkt 4 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att det finns skäl att ytterligare överväga och utförligt behandla frågan om utlämnande av humanbiologiskt material ska få ske på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen för andra ändamål än externa undersökningar och om det dessutom bör finnas en ventil för utlämnande i andra situationer än de som särskilt räknas upp i lagen. Enligt min mening är detta nödvändigt för att det ska gå att bedöma om avvägningen mellan ändamålet för utlämnandet och skyddet för den personliga integriteten är rimlig. Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att belysa dessa frågor.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:82 Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i biobankslagen (2023:38).

Följdmotionen

2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår proposition 2022/23:82 i den del som avser förslaget om att humanbiologiskt material ska få lämnas ut på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, för andra ändamål än externa undersökningar när det gäller förfrågningar från rättsväsendets myndigheter och om det finns synnerliga skäl.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om humanbiologiskt material ska få lämnas ut på begäran av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, för andra ändamål än externa undersökningar när det gäller förfrågningar från rättsväsendets myndigheter och om det finns synnerliga skäl, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen avslår proposition 2022/23:82 i den del som avser förslaget om att uppgifter om en misstänkt som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning trots vissa sekretessbestämmelser ska lämnas ut från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Migrationsverket och Totalförsvarets plikt- och provningsverk.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid hantering i form av bevarande, utlämnande och förstöring av humanbiologiskt material i Rättsmedicinalverkets verksamhet. I 6 § finns bestämmelser om att Rättsmedicinalverket utöver sådan hantering också får undersöka humanbiologiskt material för vissa särskilda ändamål.

Det som i denna lag föreskrivs om humanbiologiskt material gäller även material som undersöks i syfte att fastställa om det är humanbiologiskt eller inte.

2 § Med humanbiologiskt material avses mänskligt biologiskt material som har tagits från en levande eller avliden människa eller ett foster.

3 § Bestämmelser om när Rättsmedicinalverket får ta, ta emot och undersöka prover av humanbiologiskt material finns i andra författningar.

Av 1 kap. 5 a § biobankslagen (2023:38) följer att den lagen inte ska tillämpas på humanbiologiskt material som omfattas av denna lag.

Om en annan lag än biobankslagen eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från denna lag, tillämpas den bestämmelsen.

Den enskildes inställning till hantering av humanbiologiskt material

4 § Humanbiologiskt material får, om inte något annat följer av 5 §, hanteras med stöd av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen även om hanteringen strider mot inställningen hos den från vilken materialet har tagits eller, om personen är avliden, en närstående till honom eller henne.

5 § I ärenden där Rättsmedicinalverket har åtagit sig att utföra ett uppdrag på begäran av en enskild, får humanbiologiskt material hanteras med stöd av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen endast om samtycke till hanteringen har lämnats av den från vilken materialet har tagits eller, om personen är ett barn, barnets vårdnadshavare. Om samtycket tas tillbaka, ska det humanbiologiska materialet förstöras.

Första stycket gäller inte uppdrag som har lämnats inom ramen för enskilt bedriven hälso- och sjukvård eller socialtjänst.

Hantering för vissa ändamål

6 § Rättsmedicinalverket får, utöver sådan hantering som har stöd i andra författningar, bevara och undersöka humanbiologiskt material för följande ändamål inom myndighetens verksamhet:

1. kvalitetssäkring, utvärdering och utvecklingsarbete,
2. utbildning, och
3. forskning.

Bevarande och förstöring av humanbiologiskt material

7 § Humanbiologiskt material får inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med bevarandet.

Humanbiologiskt material som inte ska bevaras får förstöras.

Utlämnande av humanbiologiskt material

8 § Rättsmedicinalverket får lämna ut humanbiologiskt material endast

1. om det följer av en annan lag eller en förordning,
2. på begäran av en allmän domstol, en åklagare, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,
3. för en undersökning inom hälso- och sjukvården avseende en avliden person som är eller har varit föremål för en rättsmedicinsk undersökning,
4. för forskning,
5. för identifiering av en avliden person eller för gravsättning, på begäran av en utländsk myndighet,
6. om utlämnandet är nödvändigt på grund av fara för en enskilds liv eller allvarlig fara för en enskilds hälsa, eller
7. om det annars finns synnerliga skäl.

Humanbiologiskt material får lämnas ut för forskning som förutsätter godkännande enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor endast om ett sådant godkännande har lämnats.

9 § Rättsmedicinalverkets beslut enligt 8 § första stycket 2–7 får förenas med villkor.

Tillgången till humanbiologiskt material

10 § Rättsmedicinalverket ska se till att tillgången till humanbiologiskt material begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Överklagande

11 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Bemyndigande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om bevarande och förstöring av humanbiologiskt material.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning¹

dels att nuvarande 14 a § ska betecknas 14 b §,

dels att 12 och 14 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 5 b och 14 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 b §

Ett urin-, utandnings-, saliv-, svett-, blod- eller hårprov får tas på en person som genomgår en rättspsykiatrisk undersökning om det behövs för att kunna bedöma personens psykiska eller kroppsliga tillstånd.

En urinprovtagning får inte utföras eller bevitnas av någon av motsatt kön som inte är läkare eller legitimerad sjuksköterska.

12 §

Rätten får inhämta yttrande av *Socialstyrelsen* över sådan utredning som avses i 3 eller 4 §.

Om det behövs, *skall styrelsen* komplettera utredningen. *Skall* en rättspsykiatrisk undersökning kompletteras, *gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 5 §, 6 § första stycket och 8–11 §§ om en sådan undersökning. Styrelsen får uppdra åt en viss läkare att utföra kompletteringen.*

Rätten får inhämta *ett* yttrande av *Socialstyrelsen* över sådan utredning som avses i 3 eller 4 §.

Om det behövs, *ska Socialstyrelsen* komplettera utredningen. *När* en rättspsykiatrisk undersökning kompletteras, *ska det som föreskrivs om sådana undersökningar i 5–5 b §§, 6 § första stycket och 8–11 §§ tillämpas. Socialstyrelsen får ge en viss läkare i uppdrag att utföra kompletteringen.*

14 §²

Från en verksamhet där sekretess gäller enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska *det utan hinder av sekretessen lämnas ut sådana uppgifter om den miss-*

Den som bedriver verksamhet där *det gäller* sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) *eller tystnadsplikt enligt 29 § lagen (1993:387) om*

¹ Senaste lydelse av 14 a § 2003:417.

² Senaste lydelse 2009:450.

tänkte som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning. Detsamma gäller uppgifter om den misstänkte som behövs för ett läkarutlåtande som anges i 4 § andra stycket liksom för ett yttrande av Socialstyrelsen över ett sådant utlåtande eller sådant läkarintyg som anges i 4 § första stycket.

stöd och service till vissa funktionshindrade, 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska trots sekretessen eller tystnadsplikten lämna ut sådana uppgifter om den misstänkte som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning.

Detsamma gäller uppgifter om den misstänkte som behövs för ett läkarutlåtande som avses i 4 § andra stycket liksom för ett yttrande av Socialstyrelsen över ett sådant utlåtande eller ett sådant läkarintyg som avses i 4 § första stycket.

14 a §

Sådana uppgifter om den misstänkte som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning ska lämnas ut av

1. Försäkringskassan, trots att uppgifterna omfattas av sekretess enligt 28 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

2. Arbetsförmedlingen, trots att uppgifterna omfattas av sekretess enligt 28 kap. 11 eller 12 § samma lag,

3. Kriminalvården, trots att uppgifterna omfattas av sekretess enligt 35 kap. 15 § samma lag,

4. Migrationsverket, trots att uppgifterna omfattas av sekretess enligt 37 kap. 1 § samma lag, och

5. Totalförsvarets plikt- och prövningsverk, trots att uppgifterna omfattas av sekretess enligt 38 kap. 1 § första stycket 1, 2, 3 eller 5 samma lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

dels att 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Ett urin-, utandnings-, saliv-, svett-, blod- eller hårprov får tas på en person som genomgår en läkarundersökning enligt 7 § om det behövs för att kunna bedöma personens psykiska eller kroppsliga tillstånd.

En urinprovtagning får inte utföras eller bevitnas av någon av motsatt kön som inte är läkare eller legitimerad sjuksköterska.

8 §¹

Från en verksamhet där sekretess gäller enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska det utan hinder av sekretessen lämnas ut sådana uppgifter om en misstänkt som behövs för ett läkarintyg enligt 7 §.

Den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 29 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska trots sekretessen eller tystnadsplikten lämna ut sådana uppgifter om en misstänkt som behövs för ett läkarintyg enligt 7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

¹ Senaste lydelse 2009:451.

4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 11 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

11 §¹

Sekretess gäller, utöver vad som följer av 1–3 och 8–10 §§, inom Polismyndigheten, Säkerhetspolisen *och* Kriminalvården för uppgift om åtgärd som har till syfte att hindra rymning eller fritagning, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs.

Sekretess gäller därutöver inom Kriminalvården för uppgift om åtgärd som har till syfte att upprätthålla ordningen och säkerheten i myndighetens verksamhet, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs.

Sekretess gäller, utöver vad som följer av 1–3 och 8–10 §§, inom Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården *och Rättsmedicinalverket* för uppgift om åtgärd som har till syfte att hindra rymning eller fritagning, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs.

Sekretess gäller därutöver inom Kriminalvården *och, när det gäller rättspsykiatrisk verksamhet, inom Rättsmedicinalverket* för uppgift om åtgärd som har till syfte att upprätthålla ordningen och säkerheten i myndighetens verksamhet, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

¹ Senaste lydelse 2017:1076.

5 Förslag till lag om ändring i biobankslagen (2023:38)

Härigenom föreskrivs att det i biobankslagen (2023:38) ska införas en ny paragraf, 1 kap. 5 a §, av följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2023:38

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 a §

Lagen ska inte heller tillämpas på humanbiologiskt material som omfattas av lagen (2023:000) om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material.

BILAGA 3

Reservantens lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material

Regeringens förslag

Reservantens förslag

8 §

Rättsmedicinalverket får lämna ut humanbiologiskt material endast

1. om det följer av en annan lag eller en förordning,
2. på begäran av en allmän domstol, en åklagare, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, åklagare,
3. för en undersökning inom hälso- och sjukvården avseende en avliden person som är eller har varit föremål för en rättsmedicinsk undersökning,
4. för forskning,
5. för identifiering av en avliden person eller för gravsättning, på begäran av en utländsk myndighet,
6. om utlämnandet är nödvändigt på grund av fara för en enskilds liv eller allvarlig fara för en enskilds hälsa, *eller*
7. om det annars finns synnerliga skäl.

2. för en extern undersökning på begäran av en allmän domstol eller en åklagare,
5. för identifiering av en avliden person eller för gravsättning, på begäran av en utländsk myndighet, *eller*
6. om utlämnandet är nödvändigt på grund av fara för en enskilds liv eller allvarlig fara för en enskilds hälsa.

Humanbiologiskt material får lämnas ut för forskning som förutsätter godkännande enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor endast om ett sådant godkännande har lämnats.

9 §

Rättsmedicinalverkets beslut enligt 8 § första stycket 2–7 får förenas med villkor.

Rättsmedicinalverkets beslut enligt 8 § första stycket 2–6 får förenas med villkor.